

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ HİZMET VERİRKEN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE BEKLENTİLERİ

Doç. Dr. Ahmet YANIK¹, Dr. Öğr. Üyesi Merve TOPTAN², Doç. Dr. Ferah YILDIZ³

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, muhasebe meslek mensuplarının hizmetlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunları ve toplumun çeşitli kesimlerinden olan beklentilerini ortaya koymaktır. Bu amaca ulaşmak için Kocaeli’nde faaliyet gösteren 274 muhasebe meslek mensubuna anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler tanımlayıcı istatistikler ve frekans dağılımı ile analiz edilip sonuçlara ulaşılmıştır. Analiz sonucuna göre elde edilen bulgular muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunlar ve beklentileri olarak ele alınmıştır. Ulaşılan sonuçlardan meslek mensuplarının beklentileri ise mükellefler, Maliye Bakanlığı, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ve TÜRMOB açısından açıklanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre muhasebe meslek mensuplarının en fazla karşılaştığı sorunları yoğun iş yükü nedeniyle özel hayata yeterli zaman kalmadığı ve mükelleflerin muhasebe ücretlerini ödemelerindeki zorlukların mevcut olduğu biçiminde bulunmuştur. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının toplumun çeşitli kesimlerinden en fazla hangi beklentilerde olduğuna ilişkin bulgular incelendiğinde ise muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerden mükellefler sorumluluklarının bilincinde olmalı; Maliye Bakanlığı’ndan vergi mevzuatında yapılacak değişikliklerde muhasebecilerin görüşlerinin de alınması gerekir; Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ve TÜRMOB’ dan mevzuat değişikliklerinin en kısa sürede meslek elemanlarına bildirilmesi gerekir ve meslek mensupları arasında haksız rekabetin önlenmesi gerekir biçiminde beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Muhasebe Meslek Mensupları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir, Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları, Muhasebe Meslek Mensuplarının Beklentileri

JEL Kodları: M40, M41, M49

THE PROBLEMS FACED BY ACCOUNTING PROFESSIONALS AND THEIR EXPECTATIONS

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the problems faced by accounting professionals while performing their services and their expectations from various segments of the society.

¹ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, ahmet.yanik@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7283-2557

² Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, merve.toptan@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3455-3159

³ Kocaeli Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, ferah.yildiz@kocaeli.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3374-1297

To achieve this aim, a questionnaire was applied to 274 accounting professionals working in Kocaeli. The obtained data were analyzed using descriptive statistics and frequency distribution. The findings obtained according to the results of the analysis were handled as the problems faced by the accounting professionals and their expectations. The expectations of the professionals were explained in terms of taxpayers, the Ministry of Finance, the Chamber of Certified Public Accountants and TÜRMOB. According to the findings of the research, it was found that the most common problems faced by accounting professionals are that there is not enough time for private life due to the heavy workload and there are difficulties in paying the taxpayers' accounting fees. In addition, when the findings about what accounting professionals expect from various segments of the society were examined, it was seen that the participants' expectations were that accounting professionals should be aware of taxpayers' responsibilities, the Ministry of Finance should receive accountants' opinions on the changes to be made in the tax legislation, the Chamber of Certified Public Accountants and TÜRMOB should notify the professionals of the legislative changes as soon as possible, and unfair competition among the professionals should be prevented.

Keywords: Accounting, Accounting Professionals, Certified Public Accountant, Problems of Accounting Professionals, Expectations of Accounting Professionals

JEL Codes: M40, M41, M49

1. Giriş

Muhasebe mesleği Türkiye’de 01.06.1989 tarihinde kabul edilen ve 13.06.1989 tarihinde resmi gazetede yayımlanan 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile yasal olarak düzenlenmiştir. Söz konusu Kanunda muhasebe meslek mensupları serbest muhasebeci (SM), serbest muhasebeci mali müşavir (SMMM) ve yeminli mali müşavir (YMM) olarak ifade edilmiştir. Ardından 2008 yılına gelindiğinde 3568 sayılı Kanunun adı 5786 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile değiştirilerek “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” olmuştur. 1989 yılında yayımlanan ilgili Kanunda üç farklı meslek mensubu unvanı mevcutken 2008 yılında çıkarılan Kanun ile meslek mensubu unvanlarının arasından serbest muhasebeci unvanının kaldırıldığı görülmektedir.

Muhasebecilik ve mali müşavirlik mesleğinin konusu, 3568 sayılı meslek yasasının 2. maddesinde genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve ilgili mevzuata göre gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin defterlerini tutmak, bilanço, kar zarar tablolarını düzenlemek, beyannamelerini ve ilgili belgelerini düzenlemek, muhasebe sistemlerini kurmak ve geliştirmek, muhasebe, finans, işletmecilik, mali mevzuat uygulamalarına yönelik işleri düzenlemek ve ilgili bentte yazılan konularda da denetim, tahlil, inceleme yapmak, mali tablo ve beyannamelerle ilgili konularda yazılı görüş vermek, rapor ve benzerlerini düzenlemek, tahkim, bilirkişilik ve benzeri işleri

yapmak olarak belirtilmiştir. Ayrıca söz konusu aynı maddede yeminli mali müşavirlik mesleğinin konusu, muhasebe sistemlerini kurmak ve geliştirmek, muhasebe, finans, işletmecilik, mali mevzuat uygulamalarına yönelik işleri düzenlemek ve ilgili bentte yazılan konularda da tahlil, inceleme, denetim yapmak, mali tablo ve beyannamelerle ilgili konularda yazılı görüş vermek, rapor ve benzerlerini düzenlemek, bilirkişilik, tahkim ve benzeri işleri yapmakla birlikte Kanunun 12. maddesine göre çıkartılacak yönetmelik çerçevesince tasdik işlerini yapmak olarak açıklanmıştır. Ancak yeminli mali müşavirler serbest muhasebeci mali müşavirlerden farklı olarak muhasebe ile ilgili defter tutamazlar, muhasebe bürosu açamazlar ve muhasebe bürolarına ortak olamazlar biçiminde Kanun maddesinde ifade edilmiştir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, 1989: madde 2).

Muhasebe meslek mensupları ticari hayatın tamamında pek çok konuda önemli roller aldığı ifade edilebilir. Bu bağlamda finansal raporlamanın doğruluğunun ve kalitesinin sağlanmasında muhasebe meslek mensuplarının iş hayatındaki rolünün çok önemli bir boyutta olduğu belirtilebilir (Jui ve Wong, 2013). İşletmeler faaliyetleri sonucunda yapması gereken defter tutmak, bilanço - kar zarar tablolarını düzenlemek, beyanname hazırlamak gibi çeşitli konularda muhasebe meslek mensuplarından hizmet almaları gerekmektedir. Bu durum meslek mensuplarını işletmelerin vazgeçilemez paydaşlarından biri yapmaktadır. Dolayısıyla meslek mensupları sadece hizmet verdikleri müşterilerinin muhasebe ve çeşitli faaliyetlerini yerine getirmekle kalmayıp yaptıkları iş ve işlemler Kamu-Maliye Bakanlığı, ortaklar, yatırımcılar vb. gibi pek çok tarafı etkilemektedir.

Meslek mensupları görev tanımlarındaki faaliyetleri yerine getirirken Vergi Dairesi, mükellefler, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) yetkilileri, il meslek odaları gibi taraflarla da etkileşimde bulunmaktadır. Bu tarafların muhasebe meslek mensuplarından olan beklentileri teknolojik, sosyal, ekonomik ve finans alanlarında yaşanan gelişmeler ve değişimlerle beraber artmaktadır. Dolayısıyla bu durumun meslek mensuplarının karşılaşılabileceği çeşitli sorunların ortaya çıkmasına neden olduğu ifade edilebilir (Deran vd., 2016: 84). Yani işletmelerin yaşanan gelişmelerle birlikte iş ve işlemlerinin karmaşıklaşması meslek mensuplarının faaliyetlerini de etkilemektedir. Meslek mensupları faaliyetlerini sürdürürken teknolojik, ekonomik vb. faktörlerin değişmesi sonucunda birtakım sorunlarla karşılaşmaktadır.

Meslek mensuplarının hizmetlerini sürdürürken ilişkili olduğu maliye teşkilatı, mükellefler, mesleki oda yönetimleri ile Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) gibi taraflardan beklentileri olduğu gibi bu tarafların da meslek mensuplarından beklentileri olduğu açıktır (Uzay ve Güngör Tanç, 2004: 95). Günümüzdeki hızlı değişimler ve gelişmeler doğrultusunda meslek mensuplarının iş hayatındaki önemli rolü açısından

karşılaştıkları sorunların ve toplumun çeşitli kesimlerinden beklentilerinin tespit edilmesi önem arz etmektedir.

Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının faaliyetlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlarının ve toplumun çeşitli kesimlerinden olan beklentilerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Belirlenen amaca ulaşabilmek için çalışmada öncelikle literatür incelemesine yer verilmiştir. Daha sonra ise araştırmanın metodolojisi açıklanmış ve elde edilen bulgular ortaya konulmuştur.

2. Literatür İncelemesi

İşletmelerin finansal bilgilerinin gerçeğe uygun bir biçimde sunulmasında etkin katkısı olan muhasebe meslek mensuplarının faaliyetlerini yerine getirirken karşılaştıkları bir takım sorunları ve çeşitli taraflardan da beklentilerinin olduğu ifade edilebilir. Bu bağlamda konunun önemini ortaya çıkarabilmesi açısından muhasebe meslek mensuplarının hizmetlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlarını ve toplumun çeşitli kesimlerinden olan beklentilerini ortaya koymaya yönelik literatürde yapılmış olan bazı çalışmalara aşağıda yer verilmiştir.

Uzay ve Güngör Tanç (2004) tarafından yapılan çalışmada muhasebecilerin karşılaştıkları sorunları ve faaliyetlerini sürdürürken iletişimde bulunduğu taraflardan olan beklentilerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amacı yerine getirebilmek için Kayseri ve Nevşehir illerinde SM ve SMMM' lere anket uygulanmıştır. Muhasebecilerin iletişimde bulunduğu tarafların beklentileri mükellefler (iş dünyası), maliye teşkilatı ve meslek odaları ile TÜRMOB olarak ele alınmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre muhasebecilerin karşılaştığı sorunların en başında meslek mensupları arasında yaşanan haksız rekabetin ve mükelleflerin muhasebe ücreti ödemelerindeki zorlukların olduğu tespit edilmiştir. Muhasebecilerin mükelleflerinden mükelleflerin sorumluluklarının bilincinde olmaları ile yanılıcı belge kullanılmaması ve belgelerin düzenli tutulması; Maliye Bakanlığı'ndan bürokratik işlemlerin azaltılması; meslek odalarından meslek mensupları arasında haksız rekabetin önlenmesi ve TÜRMOB'dan muhasebecinin korunması ve etkin bir biçimde çalışması için muhasebe hukukunun oluşturulması en önemli beklentilerinin arasında olduğu bulunmuştur. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının ekonomik krizlerden etkilenmesi sonuçları arasında etkilenme düzeyi en yüksek olan faktörün mükelleflerin muhasebe ücretlerini ödemelerindeki zorlukları ve muhasebecileri verdiği hizmetler arasında ise en fazla defter tutma, mali tablo ve vergi beyannamesi düzenleme olduğu tespit edilmiştir.

Markham vd. (2005) tarafından muhasebe meslek mensuplarının faaliyetlerini nasıl pazarladıklarını ve faaliyetleriyle ilgili olarak Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü'nün (American Institute of Certified Public Accountants, AICPA) kural ve düzenlemelerinin ne kadar yararlı ve uygun olduğunu belirlemek

amacıyla çalışma yapılmıştır. Aynı müşteri için hem denetim hem de danışmanlık yapan kamu muhasebe firmalarında çıkar çatışması devam eden sorunları arasında görülmüştür. Ayrıca araştırmaya katılanlar AICPA'nın pazarlama ve reklamcılık üzerindeki kısıtlamaları azaltmasından memnun olduklarını belirtmiştir.

Kalaycı ve Tekşen (2006) tarafından yapılan çalışmanın amacı Isparta ilinde bulunan muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunları belirlemek ve meslek mensupların mükelleflerinden, odalarından ve TÜRMOB'dan isteklerini tespit etmektir. Çalışmanın amacını gerçekleştirebilmek için SM, SMMM ve YMM'lere anket uygulanmıştır. Çalışmada muhasebecilerin karşılaştıkları sorunlardan bazıları meslekte iş yükünün fazla olması, kanunlarda yapılan değişikliklerin takip edilememesi gibi belirlenmiştir. Ayrıca muhasebecilerin mükelleflerinden muhasebe ücretlerini aylık olarak ödemeleri; odalarından meslektaşları arasındaki haksız rekabete çözüm bulunması ve TÜRMOB'dan vergi sisteminin daha düzenli hale getirilmesi için Maliye Bakanlığı'yla iletişim kurulması gibi istekler tespit edilmiştir.

Jackling vd. (2007) tarafından muhasebe meslek kuruluşlarının etik konulara ilişkin algıları, etik başarısızlığın nedenleri ve etik eğitimi üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcılar çıkar çatışmaları, kazanç yönetimi ve bilgi uçurma gibi birçok zorluğun olduğunu belirtmiştir.

Karcıoğlu ve Yazarkan (2011) tarafından yapılan çalışmada muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunlar kamu kurumlarıyla olan faaliyetleri açısından ele alınmıştır. İzmir ve Erzurum illerinde faaliyet gösteren 114 meslek mensubuna anket yapılmıştır. Verilerin analiz edilmesi sonucunda muhasebecilerin kamu kurumlarıyla olan faaliyetlerinde yaşadıkları sorunlar memurların bilgi eksikliği, bürokratik ve yasal konularda sorunlar olarak elde edilmiştir.

Jamnik (2011) tarafından kamu muhasebesi mesleğinde etik kurallar incelenmiştir. Mesleğin karşı karşıya olduğu çağdaş etik sorunlar arasında gizlilik, kamu güveni ve kamu yararına hizmet gibi sorunların yer aldığı belirtilmiştir.

Gökgöz ve Zeytin (2012) tarafından yapılan bir başka çalışmada Bilecik ve Yalova illerindeki muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunlar belirlenmeye çalışılmış olup maliyeden, iş dünyasından ve meslek odalarından beklentileri ortaya konulmuştur. Çalışmada uygulanan anketlerin analizi sonucunda iş yükünün fazla olması, ücretlerin yetersizliği, bürokratik işlemlerin fazla olması, mükelleflerin evrakları zamanında ulaştırmaması, mükelleflerden muhasebe ücretlerinin zamanında veya hiç tahsil edilememesi gibi sorunlarla muhasebecilerin karşılaştıkları görülmüştür. Muhasebecilerin mükelleflerinden olan beklentileri ücretlerin zamanında ve aylık ödenmesi, muhasebe belgelerini zamanında ve eksiksiz olarak teslim edilmesi; Maliye'den olan beklentileri bürokratik işlemlerin azaltılması, vergi

mevzuatında yapılacak değişikliklerde muhasebecilerin de görüşünün alınması, muhasebe standartlarının uygulamaya geçirilmesi; meslek odalarından beklentileri muhasebe meslek mensuplarının hukukunun korunması, meslek içi eğitim sayısının ve niteliklerinin artırılması, resmi kurumlarda karşılaşılan sorunların çözümüne yardımcı olunması gibi tespit edilmiştir.

İbrahimoglu vd. (2014) tarafından yapılan çalışmada muhasebe meslek mensuplarının yönetsel sorunları tespit edilerek ve sorunların nedenleri irdelenmiştir. Anket yoluyla toplanan veriler faktör analizine ve Mann – Whitney U testine tabi tutulmuştur. Faktör analizi sonucunda faktörler; mesleki, meslek odası ve sağlık ile eğitim – iletişim sorunları olarak adlandırılmıştır. Araştırma sonucunda yönetsel sorunlar; mükellefler ile olan ilişkisel sorunlar, mükelleflerden gelen etik dışı talepler, mesleğin algılanan stres düzeyinin yüksekliği ile muhasebe mesleğinin maddi ve manevi talepleri karşılamak için yetersizliği gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Dızman ve Güney (2015) tarafından hazırlanan çalışmada Erzincan ilinde görev yapan muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunların ve beklentilerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde meslek mensuplarının kamu kurumları (özellikle maliye) ile diğer kişi ve kuruluşlardan kaynaklı birçok sorunun olduğu tespit edilmiştir. Bu sorunların çözümü için de kamu ve meslek odasından çok fazla beklentinin olduğu bulunmuştur.

Deran ve Beller (2017) tarafından yapılan çalışmada Niğde ilindeki muhasebe meslek mensuplarının yaşadıkları sorunların ve meslek odalarından beklentilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada verilerin elde edilmesi için 45 meslek mensubuna anket uygulanmıştır. Araştırmada bulgular çeşitli demografik özellikler açısından ortaya konulmakla birlikte meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunlar da açıklanmıştır. Bu sorunlardan bazıları ise mevzuatın sık sık değişmesi, Tekdüzen Muhasebe Sistemi'nin uygulanması, mükelleflerin zamanında ve yeterli bilgi vermemeleri, mükelleflerin muhasebe mesleğine yeteri kadar önem vermemeleri, mükelleflerden tahsil edilen ücretlerle ilgili sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Akgün (2018) tarafından yapılan çalışmanın amacı Türkiye genelindeki muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunları ile kurumlardan, iş dünyasından ve meslek odalarından beklentilerini tespit etmektir. Söz konusu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunlardan bazıları mesleğin bir defter kapma yarışına dönüştüğü, kalifiye personel konusunda zorluk olması, mükelleflerden yeterince bilgi elde edilememesi, mükelleflerden muhasebe ücretlerinin temin edilmesinde zorluk yaşandığı biçiminde görülmüştür. Meslek mensuplarının iş dünyasından beklentileri, ücret pazarlığının yapılmaması, mükelleflerle saygı ve güvene dayalı ilişki geliştirilmesi, kayıtlardaki ve mali tablolardaki bilgilerin isteklerine göre değiştirilmesinin istenmemesi gibi; meslek mensuplarının kurum ve

kuruluşlardan (Maliye, SGK. vs.) beklentileri ise tüm mükelleflere meslek mensuplarıyla çalışma zorunluluğu getirilmesi, bürokratik işlemleri azaltmaları ve meslek mensuplarının meslek odalarından beklentileri ise Kamu kurumlarıyla aralarındaki sorunların çözümüne yardımcı olunması, meslek ile alakalı gerekli görülen durumlarda danışmanlık yapması gibi tespit edilmiştir.

Katkat Özçelik (2018) tarafından yapılan çalışmada SMMM'lerin sorunlarının araştırılması ve bu sorunların cinsiyet yönünden karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada belirlenen amaca ulaşabilmek için Artvin ile Rize illerinde faaliyet gösteren SMMM'lere anket uygulanmıştır. Verilerin analiz edilmesi sonucunda SMMM'ler ile ilgili sorunlarında cinsiyetler arasında anlamlı fark olmadığı görülmüştür. Cinsiyetler açısından kamu kurumları, meslektaş, personel ve iş yoğunluğu sorunlarında kısmen anlamlı fark olduğu bulunmuştur.

Akpınar ve Küçükgöksel (2020) tarafından yapılan çalışmada mali müşavirlerin sorunları araştırılmış ve çözüm önerileri getirilmiştir. Bu amacı gerçekleştirebilmek için Çorlu ve Kırklareli ilinde faaliyet gösteren mali müşavirlerle anket ve yüz yüze yapılan görüşmeler ile bilgi toplanmıştır. Çalışmada elde edilen bulgulardan mesleğin saygı gören bir meslek olduğu görüşünün yaygın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının tahsilat sorunlarının, etik dışı davranışların, mükelleflerin verginin düşürülmesine yönelik taleplerinin olduğu, mali mevzuat harici çıkarılan yasaların ve sorumlulukların meslek mensuplarının iş yükünü artırdığı, mesleki saygınlığın korunarak daha saygın bir meslek haline yükseltilmesi için çaba gösterilmesinin gerektiği gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Erol ve Kurt (2021) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise muhasebe ve muhasebe mesleği açıklanmış olup muhasebe meslek mensuplarının sorunları incelenmiştir. İstanbul ilinde Başakşehir ve Bahçelievler ilçelerinde bulunan meslek mensuplarının sorunlarıyla alakalı görüşleri alınmıştır. Bu bağlamda meslek mensuplarının itibar sorunu, mükelleflerinden tahsilatlarının zamanında olmaması, mesleki eğitimlerin ve mali tatilin yetersizliği gibi sonuçlar elde edilmiştir.

Üstüntaş Aratoğlu ve Kılıç (2021) tarafından yapılan çalışma, Zonguldak - Bartın - Karabük illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını ve bunlara ilişkin çözüm önerilerini belirleyebilmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş olup veriler yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini 60 serbest muhasebeci mali müşavirlerden oluşturmaktadır. Meslek mensuplarıyla yapılan görüşmeler neticesinde sorumluluk – yetki çatışması, itibar ve saygınlık, ücret ve tahsilat, haksız rekabet, etik ilkeler, eğitim, teknolojik gelişmeler konusunda yaşanan sorunlar, mükelleflerden kaynaklanan sorunlar, meslek tanımının çok geniş olması, meslek mensuplarının aralarındaki sorunları, meslek mensuplarının kamu ile yaşadığı sorunlar, kalifiye eleman

yetersizliği, sürekli değişen mevzuat, iş yükü ve yasal yükümlülükler, çalışma koşulları ve sosyal etkinlikler gibi sorunlar tespit edilmiştir.

Arslan (2022) tarafından yapılan bir başka çalışmada muhasebe mesleğinin temel sorunları ve çözüm önerileri ele alınmıştır. Bu bağlamda muhasebe mesleğinin temel sorunları mevzuatın sık değişmesi ve bilişim çağının getirdiği sorunlar, çalışma süresinin uzunluğu ve kapasitenin üzerinde iş kabulünden kaynaklı sorunlar, haksız rekabet, eğitim kaynaklı sorunlar, ücret tahsilatında ortaya çıkan sorunlar, etik kurallar ile ilgili sorunlar başlıkları olarak incelenmiştir.

Yukarıda verilen özet literatürden anlaşılacağı üzere; çalışmaların çoğunda muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunlar ele alınmakla birlikte meslek mensuplarının mükelleflerinden, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasından ile TÜRMOB' dan ve Maliye Bakanlığı'ndan beklentilerinin olduğu görülmektedir. Meslek mensuplarının karşılaştığı sorunlar literatür çerçevesince değerlendirildiğinde genel olarak iş yükünün fazla olması, mükelleflerden ücretlerin zor alınması, etik konular, mükelleflerin zamanında evrakları ulaştırmaması veya yeterli bilgiyi vermemesi, mevzuatta yapılan sık değişiklikler gibi sorunların olduğu ortaya çıkmaktadır. Literatürden elde edilen bilgiler doğrultusunda muhasebe meslek mensuplarının günümüzde de karşılaştıkları sorunların devam edebileceği ve genellikle mükelleflerinden, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasından ile TÜRMOB' dan ve Maliye Bakanlığı'ndan beklentilerinin olduğu belirtilebilir. Meslek mensuplarının beklentilerinin ise genellikle haksız rekabetin önlenmesi, bürokratik işlemlerin azaltılması, ücretlerin düzenli ödenmesi, meslek mensuplarının hukukunun korunması yönünde olduğu literatürden elde edilen sonuçlardan ulaşılabılır. Bu bağlamda meslek mensuplarının daha önce yapılmış çalışmalardan ulaşılan sonuçlar doğrultusunda karşılaştıkları sorunlarında ve beklentilerinde değişiklik olup olmadığının, günümüzde hangi sorunların devam ettiğinin veya ortadan kalktığına tespit edilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Dolayısıyla meslek mensuplarının günümüzde özellikle hangi sorunlarla karşılaştıkları ve beklentilerinin neler olduğunun belirlenmesiyle literatüre katkı sağlayacağı ifade edilebilir.

3. Araştırmanın Metodolojisi

Çalışmanın bu kısmında araştırmanın amacına, örnekleme, veri toplama aracına ve analizine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Daha sonra ise araştırma sonucunda elde edilen bulgular açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Amacı

Çalışma muhasebe meslek mensuplarının hizmetlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunları ve toplumun çeşitli kesimlerinden olan beklentilerini ortaya koymak

amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunların ve mükelleflerinden, Maliye Bakanlığı'ndan ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ile TÜRMOB' dan beklentilerinin incelenmesi hedeflenmiştir.

3.2. Araştırmanın Örnekleme

Muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunların ve beklentilerinin belirlenmesine yönelik yapılan araştırmanın evrenini Kocaeli ilinde faaliyet gösteren serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavir oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem kolayda örnekleme yöntemi uygulanarak belirlenmiştir. Çalışmada 293 anket katılımcılar tarafından doldurulmuştur. Ancak bu anketlerden 19'unda eksik veri olduğundan söz konusu anketler elenerek analize dâhil edilmemiştir. Dolayısıyla çalışmanın örneklemini 11 SM, 249 SMMM ve 14 YMM'den oluşan toplam 274 katılımcıdan elde edilen anketler oluşturmaktadır.

3.3. Araştırmanın Veri Toplama Aracı ve Analizi

Araştırmadan verilerin elde edilmesi için anket uygulanmıştır. Çalışmanın anketlerinin uygulanabilmesi için Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 22/02/2022 tarihli 2022/37 sayılı Etik Kurul İzni alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Uzay ve Güngör Tanç (2004) tarafından hazırlanan çalışmada oluşturulan ankette yararlanılmış olup 61 maddelik ölçek kullanılmıştır.

Anket formunun birinci bölümünde katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde ise araştırmanın konusuna ilişkin ölçekler kullanılmıştır. Bu bölümde Beşli Likert ölçeği ile sorular belirtilmiştir. Ölçek, (1) kesinlikle katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) kararsızım, (4) katılıyorum, (5) kesinlikle katılıyorum seçeneklerinden oluşmuştur.

Araştırmada toplanan verilerin analiz edilmesinde IBM SPSS (Statistics Statistical Package for Social Science) paket programından yararlanılmıştır. Veriler tanımlayıcı istatistikler ve frekans dağılımı ile analiz edilip sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmanın ölçeğinde yer alan 61 soru için Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı hesaplanmış olup 0,918 olarak tespit edilmiştir. Alpha katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçeğin güvenilirliğinin yüksek derecede olduğu biçiminde yorumlanmaktadır (Kayış, 2006: 405). Güvenilir olması durumunun anket sorularının gerekli bilgiyi elde etmek için elverişli olduğu anlamına geldiği belirtilebilir (İslamoğlu, 2009: 130).

3.4. Araştırmanın Bulguları

Çalışmanın bu kısmında araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerine ve ulaşılan bulgulara yer verilmiştir.

3.4.1. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Muhasebe meslek mensuplarının unvanı, meslekteki hizmet yılı, yaşı, cinsiyeti ve eğitim durumu değişkenleri açısından demografik özellikleri incelenmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine yönelik frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımı

Demografik Özellik		Frekans	Yüzde	Demografik Özellik		Frekans	Yüzde
Unvan	SM	11	4,0	Eğitim Durumu	Önlisans	35	12,8
	SMMM	249	90,9		Lisans	226	82,5
	YMM	14	5,1		Lisansüstü	13	4,7
	Toplam	274	100		Toplam	274	100
Yaş	20-34	96	35,0	Meslekteki Hizmet Yılı	0-5	64	23,4
	35-44	114	41,6		6-10	100	36,5
	45-54	53	19,3		11-15	59	21,5
	55+	11	4,0		16-20	37	13,5
	Toplam	274	100		21+	14	5,1
Cinsiyet	Kadın	97	35,4	Toplam	274	100	
	Erkek	177	64,6				
	Toplam	274	100				

Tablo 1’de görüldüğü üzere; muhasebe meslek mensupları unvan değişkeni açısından değerlendirildiğinde toplam 274 katılımcının 11’inin (% 4,0) SM, 249’unun (% 90,9) SMMM ve 14’ünün (% 5,1) YMM olduğu görülmektedir. Eğitim durumu açısından incelendiğinde, en fazla katılımcının 226 (% 82,5) kişi ile lisans düzeyinde en az katılımcının ise 13 (% 4,7) kişi ile lisansüstü düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Yaş bakımından inceleme yapıldığında, en fazla katılımcının 114 (% 41,6) kişi ile 35-44 yaş arasında; en az katılımcının ise 11 (% 4,0) kişi ile 55 yaş üstünde olduğu bulunmuştur. Meslekteki hizmet yılı değişkeni açısından incelendiğinde en fazla katılımcının 100 (% 36,5) kişi ile 6-10 yıl aralığında olduğu; en az katılımcının ise 14 (% 5,1) kişi ile 21 yıl ve üstünde olduğu bulunmuştur. Cinsiyete göre incelendiğinde ise 97’sinin (%35,4) kadın, 177’sinin (%64,6) erkek olduğu tespit edilmiştir.

3.4.2. Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştığı Sorunların Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunların değerlendirilebilmesi için öncelikle muhasebe meslek mensuplarının faaliyetleri açısından elde edilen sonuçlar sunulmuştur. Daha sonra muhasebe meslek mensuplarını ekonomik krizler veya sorunlar açısından etkileyen unsurlar tespit edilmiştir. Sonra muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunlar ortaya konulmuştur.

3.4.2.1. Muhasebe Meslek Mensuplarının Faaliyetleri

Muhasebe meslek mensuplarının faaliyetlerinin belirlenmesi açısından katılımcıların ankette verdikleri cevapların aritmetik ortalama, standart sapma ve frekans dağılımlarına yönelik elde edilen sonuçlar aşağıda Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Muhasebe Meslek Mensuplarının Faaliyetleri

Faaliyetler	\bar{x}	Standart Sapma	Frekans Dağılımları				
			Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Defter tutma, mali tablo ve vergi beyannamesi düzenlemesini önemserim.	4,49	0,86	2,9	0,7	5,5	25,9	65,0
Muhasebe ve vergi konularında danışmanlık yapmaktayım.	3,99	1,06	4,4	6,2	11,7	40,9	36,9
Finansal konularda danışmanlık yapmaktayım.	3,51	1,22	7,7	16,1	16,8	35,8	23,7
Mali analiz yapmaktayım.	3,48	1,27	9,5	15,3	16,4	34,3	24,5
Yönetmelik konularda danışmanlık yapmaktayım.	3,29	1,33	13,1	18,6	14,6	32,8	20,8
Yasal yollardan kârı eritmenin yollarını bulmaktayım.	3,12	1,35	13,9	24,5	17,2	24,1	20,4
İşletme risklerini, fırsatlarını ve tehditlerini gözlemliyorum.	3,61	1,28	8,8	15,7	9,5	37,6	28,5
İşletme plan ve stratejilerinin yeniden yapılandırılmasında aktif rol alıyorum.	3,44	1,34	12,0	16,4	11,3	35,4	24,8

Tablo 2’de görüldüğü üzere; muhasebe meslek mensuplarının faaliyetlerinden en fazla aritmetik ortalaması olan “defter tutma, mali tablo ve vergi beyannamesi düzenlemesini önemserim” ($\bar{X}=4,49$) ve “muhasebe ve vergi konularında danışmanlık yapmaktayım” ($\bar{X}=3,99$) unsurlarının olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu faaliyetlerden en az aritmetik ortalaması olan unsur ise “yasal yollardan kârı eritmenin yollarını bulmaktayım” ($\bar{X}=3,12$) olduğu bulunmuştur. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının faaliyetlerine yönelik katılımcıların sorulara verdikleri cevapların frekans dağılımları incelendiğinde ise “defter tutma, mali tablo ve vergi beyannamesi düzenlemesini önemserim” ifadesinde en düşük % 0,7 katılmıyorum ve en yüksek % 65 kesinlikle katılıyorum cevaplarının verildiği görülmüştür.

3.4.2.2. Muhasebe Meslek Mensuplarını Ekonomik Krizler veya Sorunlar Açısından Etkileyen Unsurlar

Muhasebe meslek mensuplarını ekonomik krizler veya sorunlar açısından etkileyen unsurlar ilişkin katılımcıların ankette verdikleri cevapların aritmetik ortalama, standart

sapma ve frekans dağılımlarına yönelik elde edilen sonuçlar aşağıda Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Muhasebe Meslek Mensuplarını Ekonomik Krizler veya Sorunlar Açısından Etkileyen Unsurlar

Unsurlar	\bar{x}	Standart Sapma	Frekans Dağılımları				
			Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Mükellefler muhasebe ücretlerini ödemedede zorluklar yaşamaktadır.	4,02	1,10	3,3	9,9	10,6	33,9	42,3
Büronun giderlerini karşılamada zorluklar yaşamaktayım.	3,43	1,26	6,2	24,8	12,8	31,8	24,5
Borçların ödenmesinde zorluklar yaşamaktayım.	3,49	1,27	6,9	22,6	9,5	36,1	24,8
Kapanan işletmeler dolayısıyla mükelleflerin sayılarında azalma olmaktadır.	3,68	1,12	4,7	13,1	15,7	41,2	25,2

Tablo 3'te görüldüğü üzere; muhasebe meslek mensuplarını ekonomik krizler veya sorunlar açısından etkileyen unsurlardan en fazla aritmetik ortalaması olan “mükellefler muhasebe ücretlerini ödemedede zorluklar yaşamaktadır” ($\bar{X}=4,02$) ve “kapanan işletmeler dolayısıyla mükelleflerin sayılarında azalma olmaktadır” unsurlarının ($\bar{X}=3,68$) olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu etkileyen unsurlardan en az aritmetik ortalaması olan unsurun ise “büronun giderlerini karşılamada zorluklar yaşamaktayım” ($\bar{X}=3,43$) olduğu bulunmuştur. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarını ekonomik krizler veya sorunlar açısından etkileyen unsurlara yönelik katılımcıların sorulara verdikleri cevapların frekans dağılımları incelendiğinde ise “mükellefler muhasebe ücretlerini ödemedede zorluklar yaşamaktadır” ifadesinde en düşük % 3,3 kesinlikle katılmıyorum ve en yüksek % 42,3 kesinlikle katılıyorum cevaplarının verildiği görülmüştür.

3.4.2.3. Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştığı Sorunlar

Muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunların değerlendirilmesi açısından katılımcıların ankette verdikleri cevapların aritmetik ortalama ve standart sapmalarına yönelik elde edilen sonuçlar aşağıda Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştığı Sorunlar

Sorunlar	\bar{x}	Standart Sapma	Frekans Dağılımları				
			Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Meslek mensupları arasında haksız rekabet vardır.	4,12	1,01	4,0	5,1	6,9	42,3	41,6
Mükelleflerin muhasebe ücretlerini ödemelerindeki zorluklar vardır.	4,22	0,97	1,5	6,9	8,8	33,6	49,3

Yoğun iş yükü nedeniyle özel hayata yeterli zaman kalmamaktadır.	4,27	0,99	2,9	4,7	8,0	30,3	54,0
Alınan ücret verilen emeğin karşılığı olmamaktadır.	4,06	1,04	2,6	6,6	16,1	31,4	43,4
Sorumluluğun yetkiden fazladır.	4,13	1,03	3,6	4,0	13,5	33,2	45,6
Çok sık değişen mevzuatı takip etmedeki zorluklar yaşanmaktadır.	4,15	0,97	1,5	6,9	11,3	35,4	44,9
Ekonomik krizler nedeniyle daralan iş hacmi, gelecek için güvensizlik yaratmaktadır.	4,12	1,00	2,2	8,4	6,6	40,1	42,7
Toplumun bir kısmı muhasebeciyi mükellefin vergi kaçırmasına yardımcı olan bir kişi olarak görmektedir.	3,91	1,09	4,0	9,9	10,2	42,3	33,6
Hayat şartları zorlaşmaktadır.	4,18	0,91	1,1	6,2	9,1	40,5	43,1
Stajyerlerin primlerinin yüksektir.	3,68	1,14	3,6	12,8	25,9	26,6	31,0
Denetim yoğunluğu vardır.	3,60	1,16	4,7	15,7	20,4	32,8	26,3

Tablo 4’de görüldüğü üzere; muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunlardan en fazla aritmetik ortalaması olan “yoğun iş yükü nedeniyle özel hayata yeterli zaman kalmamaktadır” ($\bar{x}=4,27$) ve “mükelleflerin muhasebe ücretlerini ödemelerindeki zorluklar vardır” ($\bar{x}=4,22$) unsurlarının olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sorunlardan en az aritmetik ortalaması olan unsur ise “denetim yoğunluğu vardır” ($\bar{x}=3,60$) olduğu bulunmuştur. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunlara yönelik katılımcıların sorulara verdikleri cevapların frekans dağılımları incelendiğinde ise “hayat şartları zorlaşmaktadır” ifadesinde en düşük % 1,1 kesinlikle katılmıyorum ve “yoğun iş yükü nedeniyle özel hayata yeterli zaman kalmamaktadır” en yüksek % 54 kesinlikle katılıyorum cevaplarının verildiği görülmüştür.

3.4.3. Muhasebe Meslek Mensuplarının Beklentilerinin Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerden, Maliye Bakanlığı’ndan, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ve TÜRMOB’ dan beklentilerinin değerlendirilebilmesi açısından elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

3.4.3.1. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mükelleflerden Beklentileri

Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerden beklentilerinin belirlenmesi açısından katılımcıların ankette verdikleri cevapların aritmetik ortalama ve standart sapmalarına yönelik elde edilen sonuçlar aşağıda Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mükelleflerden Beklentileri

Beklentiler	\bar{x}	Standart Sapma	Frekans Dağılımları				
			Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum

Mükellefler sorumluluklarının bilincinde olmalıdır.	4,39	0,92	2,2	4,0	5,1	29,2	59,5
Mükellefler meslek mensuplarını ücretlerine göre değerlendirmemelidir.	4,22	0,92	2,6	3,3	8,4	40,9	44,9
Mükellefler mali konularda muhasebecisiyle sürekli işbirliği halinde olmalıdır.	4,32	0,99	2,9	4,7	6,2	28,8	57,3
Mükelleflerle karşılıklı saygı ve güvene dayalı ilişki içinde olunmalıdır.	4,31	1,01	2,2	7,3	5,5	27,4	57,7
Mükellefler ekonomik sırateliğindeki konuları muhasebecisi ile paylaşmalıdır	4,13	1,03	4,0	3,6	12,8	33,6	46,0
Mali tablolarda yer alan bilgiler mükelleflerin istekleri doğrultusunda değiştirilmemelidir.	4,25	1,00	3,3	4,4	8,4	31,4	52,6
Mükellefler yanılıcı belge kullanmamakta ve belgelerini düzenli olarak tutmaktadır.	3,64	1,14	3,3	16,4	20,1	32,8	27,4
Mükellefler belgelerini zamanında teslim etmektedir.	3,42	1,17	6,9	16,4	23,7	33,2	19,7
Mükellefler ücretlerini düzenli olarak ödemektedirler.	3,24	1,26	7,7	28,5	14,6	30,3	19,0
Vergi ödemeleri mükelleflerce yapılmaktadır.	3,86	1,05	4,4	8,4	12,0	47,1	28,1
Mükellefler muhasebecilerine ödeyecekleri ücret konusunda tartışmamaktadır.	3,24	1,38	13,1	22,6	15,0	25,5	23,7

Tablo 5’de görüldüğü üzere; muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerden beklentilerinden en fazla aritmetik ortalaması olan “mükellefler sorumluluklarının bilincinde olmalıdır” ($\bar{x}=4,39$) ve “mükellefler mali konularda muhasebecisiyle sürekli işbirliği halinde olmalıdır” ($\bar{x}=4,32$) unsurun olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu beklentilerden en az aritmetik ortalaması olan unsurun ise “mükellefler ücretlerini düzenli olarak ödemektedirler” ($\bar{x}=3,24$) ve “mükellefler muhasebecilerine ödeyecekleri ücret konusunda tartışmamaktadır” ($\bar{x}=3,24$) olduğu bulunmuştur. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerinden beklentilerine yönelik katılımcıların sorulara verdikleri cevapların frekans dağılımları incelendiğinde ise “mükellefler sorumluluklarının bilincinde olmalıdır” ifadesinde en düşük % 2,2 kesinlikle katılmıyorum ve en yüksek %59,5 kesinlikle katılıyorum cevaplarının verildiği görülmüştür. Benzer şekilde “mükelleflerle karşılıklı saygı ve güvene dayalı ilişki içinde olunmalıdır” ifadesinde en düşük % 2,2 kesinlikle katılmıyorum ve en yüksek %57,7 kesinlikle katılıyorum biçiminde ifade edildiği tespit edilmiştir.

3.4.3.2. Muhasebe Meslek Mensuplarının Maliye Bakanlığı’ndan Beklentileri

Muhasebe meslek mensuplarının Maliye Bakanlığı’ndan beklentilerinin belirlenmesi açısından katılımcıların ankette verdikleri cevapların aritmetik ortalama ve standart sapmalarına yönelik elde edilen sonuçlar aşağıda Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Muhasebe Meslek Mensuplarının Maliye Bakanlığı’ndan Beklentileri

Beklentiler	\bar{x}	Standart Sapma	Frekans Dağılımları				
			Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Bürokratik işlemler azaltılmalıdır.	4,23	0,99	2,9	3,6	11,3	31,0	51,1
Kayıt dışı ekonominin önlenmesi ve azaltılması gerekir.	4,32	0,88	2,6	0,7	10,9	33,2	52,6
Vergi mevzuatında yapılacak değişikliklerde muhasebecilerin görüşlerinin de alınması gerekir.	4,34	0,86	2,2	2,6	5,1	38,7	51,5
Vergi idaresinin ve vergi yargısının daha etkin çalışması gerekir.	4,25	0,96	2,9	4,0	7,7	35,4	50,0
Muhasebe ve denetim standartlarının uygulamaya geçirilmesi ve daha etkin olması gerekir.	4,22	0,99	3,6	3,6	8,0	35,8	48,9
Vergi denetiminde meslek mensuplarından yararlanılması gerekir.	4,01	1,09	3,6	6,6	17,2	29,6	43,1
Muhasebecilerin sorumluluklarının sınırlandırılması gerekir.	3,62	1,24	7,3	12,8	20,4	28,8	30,7
Reşit olan herkesin yıllık beyanname vermesi gerekir.	3,00	1,35	17,2	20,1	27,7	15,3	19,7

Tablo 6’da görüldüğü üzere; muhasebe meslek mensuplarının Maliye Bakanlığı’ndan beklentilerinden en fazla aritmetik ortalaması olan “vergi mevzuatında yapılacak değişikliklerde muhasebecilerin görüşlerinin de alınması gerekir” ($\bar{x}=4,34$) ve “kayıt dışı ekonominin önlenmesi ve azaltılması gerekir” ($\bar{x}=4,32$) unsurlarının olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu beklentilerden en az aritmetik ortalaması olan unsurun ise “reşit olan herkesin yıllık beyanname vermesi gerekir” ($\bar{x}=3,00$) olduğu bulunmuştur. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının Maliye Bakanlığı’ndan beklentilerine yönelik katılımcıların sorulara verdikleri cevapların frekans dağılımları incelendiğinde ise “kayıt dışı ekonominin önlenmesi ve azaltılması gerekir” ifadesinde en düşük % 0,7 katılmıyorum ve en yüksek % 52,6 kesinlikle katılıyorum cevaplarının verildiği görülmüştür.

3.4.3.3. Muhasebe Meslek Mensuplarının Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ve TÜRMOB’ dan Beklentileri

Muhasebe meslek mensuplarının Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ve TÜRMOB’ dan beklentilerinin belirlenmesi açısından katılımcıların ankette verdikleri cevapların aritmetik ortalama ve standart sapmalarına yönelik elde edilen sonuçlar aşağıda Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Muhasebe Meslek Mensuplarının Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ve TÜRMOB’ dan Beklentileri

Beklentiler	\bar{x}	Standart Sapma	Frekans Dağılımları				
			Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Meslek odalarının yapmış olduğu eğitim çalışmaları yeterlidir.	3,13	1,29	10,2	25,5	26,3	16,8	21,2
Meslek mensupları arasındaki haksız rekabetin önlenmesi gerekir.	4,16	1,02	3,6	5,5	6,6	39,1	45,3
Mevzuat değişikliklerinin en kısa sürede meslek elemanlarına bildirilmesi gerekir.	4,36	0,94	2,6	4,7	3,6	31,4	57,7
Meslek mensupları resmi kurumlarla sağlıklı ilişki içinde olmalı ve sorunların çözümünde katkıları olmalıdır.	4,30	0,96	2,2	5,1	7,3	30,7	54,7
Muhasebe meslek mensuplarının sürekli meslek içi eğitimleri olmalıdır.	4,16	0,94	2,9	2,9	11,3	40,5	42,3
Meslek mensupları ülke gündeminde önem taşıyan konularda söz sahibi olmalı, öneriler geliştirmeli ve çözüme öncülük etmelidirler.	3,98	1,19	6,6	8,0	8,8	33,9	42,7
Meslek odalarınca aylık bültenler çıkartılmalı.	4,16	0,89	2,6	2,9	9,1	46,0	39,4
Meslek mensupları arasında iletişimi geliştirecek toplantı, gezi vb. etkinlikler düzenlenmelidir.	4,17	0,91	1,5	4,0	13,5	38,0	43,1
Meslek mensuplarının korunması ve etkin bir şekilde çalışması için meslek hukukunun geliştirilmesi gerekir.	4,28	0,89	2,6	1,8	9,1	37,2	49,3
Meslek mensupları arasında haksız rekabetin önlenmesi gerekir.	4,36	0,83	1,8	2,6	4,7	38,7	52,2
Meslek etiğine ilişkin düzenlemelerin yapılması gerekir.	4,29	0,85	1,5	3,6	6,2	40,9	47,8
Meslek mensuplarının bağımsızlıklarının artırılması gerekir.	4,12	0,97	2,9	4,0	12,8	38,7	41,6
Meslek odaları tarafından mesleğe giriş ve meslek içi unvan değişiklikleri için yapılan sınavlara	4,25	0,90	1,1	4,4	11,3	34,3	48,9

hazırlık eğitimleri verilmelidir.							
Meslek odalarına ödenen üyelik aidatları vb. ücretlerin azaltılması gerekir.	4,23	0,96	2,6	4,0	10,2	33,9	49,3
Muhasebe mesleğinin toplumda tanınması ve itibarının artırılması için sürekli çalışmalar yapılması gerekir.	4,28	0,93	2,6	3,3	8,0	35,0	51,1
Meslek içi eğitimlerin zorunlu hale getirilmesi gerekir.	4,11	1,06	3,3	5,5	15,0	28,8	47,4
Meslek elemanlarına yeni iş sahaları açılması gerekir.	4,27	0,96	1,5	6,6	8,0	30,7	53,3
Mesleğin Maliye Bakanlığı vesayetinden kurtarılması gerekir.	4,02	1,06	2,9	5,8	20,4	27,4	43,4
Mali sorumluluk sigortası konusunda meslek odalarının yardımcı olması gerekir.	4,28	0,89	2,2	3,3	6,9	39,1	48,5

Tablo 7’de görüldüğü üzere; muhasebe meslek mensuplarının Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ve TÜRMOB’ dan beklentilerinden en fazla aritmetik ortalaması olan “mevzuat değişikliklerinin en kısa sürede meslek elemanlarına bildirilmesi gerekir” ($\bar{x}=4,36$), “meslek mensupları arasında haksız rekabetin önlenmesi gerekir” ($\bar{x}=4,36$) ve “meslek mensupları resmi kurumlarla sağlıklı ilişki içinde olmalı ve sorunların çözümünde katkıları olmalıdır” ($\bar{x}=4,30$) unsurlarının olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu beklentilerden en az aritmetik ortalaması olan unsur ise “meslek odalarının yapmış olduğu eğitim çalışmaları yeterlidir” ($\bar{x}=3,13$) olduğu bulunmuştur. Ayrıca muhasebe meslek mensuplarının Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ve TÜRMOB’ dan beklentilerine yönelik katılımcıların sorulara verdikleri cevapların frekans dağılımları incelendiğinde ise “meslek odaları tarafından mesleğe giriş ve meslek içi unvan değişiklikleri için yapılan sınavlara hazırlık eğitimleri verilmelidir” ifadesinde en düşük %1,1 kesinlikle katılmıyorum ve en yüksek “mevzuat değişikliklerinin en kısa sürede meslek elemanlarına bildirilmesi gerekir” %57,7 kesinlikle katılıyorum cevaplarının verildiği görülmüştür.

4. Sonuç

Mali müşavirlik mesleğinin faaliyetlerinin geniş kapsamlı olması ve belli dönemler itibarıyla yoğunluklarının arttığı ifade edilebilir. Bu bağlamda iş hayatındaki üstlendiği görev veya faaliyetler açısından toplumun çeşitli kesimlerine doğrudan ya da dolaylı olarak hizmet etmektedir. Gelenen bu noktada muhasebe meslek mensuplarının faaliyetlerini yerine getirirken çeşitli zorluklarla karşılaştığı ve beklentilerinin olduğu belirtilebilir.

Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının faaliyetlerini sürdürürken karşılaştıkları sorunlarının ve toplumun çeşitli kesimlerinden olan beklentilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Söz konusu amacı gerçekleştirebilmek için Kocaeli ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına anket uygulanmış ve elde edilen veriler analiz edilerek çeşitli sonuçlar tespit edilmiştir. Çalışmada ulaşılan sonuçlar muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunların değerlendirilmesi için öncelikle muhasebe meslek mensuplarının faaliyetleri ve muhasebe meslek mensuplarını ekonomik krizler veya sorunlar açısından etkileyen unsurlar ele alınmıştır. Sonra ise muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunlar tespit edilmiştir. Daha sonra ise muhasebe meslek mensuplarının beklentilerinin belirlenebilmesi için muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerden, Maliye Bakanlığı'ndan, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ve TÜRMOB' dan beklentilerine ilişkin ulaşılan sonuçlar değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre:

- Muhasebe meslek mensuplarının en çok yaptıkları faaliyet “defter tutma, mali tablo ve vergi beyannamesi düzenlemesini önemserim” en az olan faaliyet ise “yasal yollardan kârı eritmenin yollarını bulmaktayım” biçiminde belirtilmiştir.
- Muhasebe meslek mensuplarını ekonomik krizler veya sorunlar açısından etkileyen en büyük unsur “mükellefler muhasebe ücretlerini ödemede zorluklar yaşamaktadır” en küçük unsur ise “büronun giderlerini karşılamada zorluklar yaşamaktayım” biçiminde tespit edilmiştir.
- Muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı en büyük sorun “yoğun iş yükü nedeniyle özel hayata yeterli zaman kalmamaktadır” ve “mükelleflerin muhasebe ücretlerini ödemelerinde zorluklar vardır” en küçük sorun ise “denetim yoğunluğu vardır” biçiminde belirtilmiştir.
- Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerden en fazla beklentisi “mükellefler sorumluluklarının bilincinde olmalıdır” en az beklentisi “mükellefler ücretlerini düzenli olarak ödemektedirler” ve “mükellefler muhasebecilerine ödeyecekleri ücret konusunda tartışmamaktadır” biçiminde tespit edilmiştir.
- Muhasebe meslek mensuplarının Maliye Bakanlığı'ndan en fazla beklentisi “vergi mevzuatında yapılacak değişikliklerde muhasebecilerin görüşlerinin de alınması gerekir” en az beklentisi ise “reşit olan herkesin yıllık beyanname vermesi gerekir” biçiminde belirtilmiştir.
- Muhasebe meslek mensuplarının Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ve TÜRMOB' dan en fazla beklentisi mevzuat değişikliklerinin en kısa sürede meslek elemanlarına bildirilmesi gerekir” ve “meslek mensupları arasında haksız rekabetin önlenmesi gerekir” en az olan beklenti ise “meslek odalarının yapmış olduğu eğitim çalışmaları yeterlidir” biçiminde tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçlar Uzay ve Güngör Tanç (2004) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarıyla karşılaştırıldığında, muhasebe meslek mensuplarının faaliyetleri

açısından defter tutma, mali tablo ve vergi beyannamesi düzenlemesini önemseme; muhasebe meslek mensuplarını ekonomik krizler veya sorunlar açısından etkileyen unsurlar açısından mükellefler muhasebe ücretlerini ödemede zorluklar yaşamakta; muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunlar açısından mükelleflerin muhasebe ücretlerini ödemelerindeki zorlukların olması ve muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerden beklentileri açısından mükellefler sorumluluklarının bilincinde olmalı sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla ulaşılan bu sonuçlardan günümüzde muhasebe meslek mensuplarının benzer sorunlarının ve beklentilerinin olduğu belirtilebilir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda muhasebe meslek mensuplarının yoğun iş yükünü azaltmaya yönelik mükelleflerin sorumluluklarının ve bilinçlerinin artırılmasına yönelik çalışmaların yapılması önerilebilir. Ayrıca daha fazla benzer çalışmaların Türkiye genelinde veya küçük-büyük şehir açısından karşılaştırmalı olarak yapılmasının yararlı olacağı ifade edilebilir.

Kaynakça

- AKGÜN, B. (2018). *Türkiye’de Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Çözüm Önerileri*, (Yüksek Lisans Tezi). Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- AKPINAR, T. ve KÜÇÜKGÖKSEL, N. Ç. (2020). Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin İş Yaşamlarında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 34-53.
- ARSLAN, İ. (2022). Muhasebe Mesleğinin Temel Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Erciyes Akademi*, 36(1), 1-18.
- DERAN, A. ve BELLER, B. (2017). Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştıkları Sorunlar ve Bağlı Buldukları Meslek Odasından Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, (50), 37-56.
- DERAN, A., ERDURU, İ. ve KELEŞ, D. (2016). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Sorunları ve Meslek Odalarından Beklentilerinin Demografik Özellikler ve Faaliyet Gösterilen Ekonomik Çevre Açısından Değerlendirilmesi: Ordu Örneği. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (32), 84-109.
- DIZMAN, Ş. ve GÜNEY, S. (2015). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları Kamu’da Karşılaşılan Olumsuzluklar ve Beklentiler (Erzincan İli Uygulaması). *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16, 97-110.
- EROL, M. ve KURT T. (2021). Muhasebe Meslek Elemanlarının (SM, SMMM, YMM) Mesleki Faaliyetlerini Yerine Getirmede Karşılaşılan Sorunlar:

- İstanbul Başakşehir ve Bahçelievler İlçelerinde Bir Anket Çalışması. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 5(1), 18-34.
- GÖKGÖZ, A. ve ZEYTİN, M. (2012). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentileri: Bilecik ve Yalova İlleri Uygulaması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 477-493.
- İBRAHİMOĞLU, N., KARA, E. ve KARACA, C. (2014). Muhasebe Meslek Mensuplarının Yönetimsel Sorunları Algılamaları Üzerine Bir Araştırma. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(3), 589-605.
- İSLAMOĞLU, A. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (1. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım.
- JACKLING, B., COOPER, B.J, LEUNG, P. & DELLAPORTAS, S. (2007). Professional Accounting Bodies' Perceptions of Ethical Issues, Causes of Ethical Failure and Ethics Education. *Managerial Auditing Journal, Emerald Group Publishing Limited*, 22(9), 928-944.
- JAMNİK, A. (2011). Ethical Code in the Public Accounting Profession. *Revista Cultura Económica*, 29(81/82), 80-90.
- JUÍ, L. & WONG, J. (2013). Roles and Importance of Professional Accountants in Business. <https://www.ifac.org/news-events/2013-10/roles-and-importance-professional-accountants-business> adresinden edinilmiştir.
- KALAYCI, Ş. ve TEKŞEN, Ö. (2006). Muhasebecilik Mesleğinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Isparta İl Merkezi Uygulaması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (31), 90-101.
- KARCIOĞLU, R. ve YAZARKAN, H. (2011). Muhasebe Meslek Mensuplarının Faaliyetleri Sırasında Kamu Kurumlarında Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Ampirik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 34, 1-12.
- KATKAT ÖZÇELİK, M. (2018). Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Sorunları ve Bu Sorunların Cinsiyet Boyutu: Artvin ve Rize Örnekleri. *Karadeniz Araştırmaları XV/58*, 99-125.
- KAYIŞ, A. (2006). *Güvenilirlik analizi*. Ş. Kalaycı (Ed.). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri içinde (s. 403-419). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- MARKHAM, S., CANGELOSİ, J. & CARSON, M. (2005). Marketing by CPAs. *Services Marketing Quarterly*, 26:3, 71-82.
- SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK KANUNU. (1989). *T.C. Resmi Gazete*, 20194, 13 Haziran 1989.

UZAY, Ş. ve GÜNGÖR TANÇ, Ş. (2004). Muhasebecilerin Sorunları ve Beklentileri: Kayseri ve Nevşehir İlleri Uygulaması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (22), 94-104.

ÜSTÜNTAŞ ARATOĞLU, T. ve KILIÇ, M. (2021). Muhasebe Meslek Mensuplarının Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Zonguldak-Bartın-Karabük Örneği. *International Journal of Applied Economic and Finance Studies*, 6(2), 40-62.